imprimé sur www.torah-box.com/torah-pdf

דכל גריוא דבעינא שקילנא שקל דיקולא רבה חפייה כופרא וסחפיה על רישיה ואזל ואמר ליה ליכיל לי מר ארבעין גריוי חיטי דרשינא בך אחוך רבי א"ל לאו אזהרתך דלא תבדחן א"ל חיטי דרשינא קא נסיבנא א"ל בר קפרא לברתיה דרבי למחר שתינא חמרא בריקודא דאבוך ובקירקני דאמך בן אלעשה חתניה דרבי הוה ועשיר גדול הוה אזמניה לבי הילולא דרבי שמעון ברבי א"ל בר קפרא לרבי מאי [1]תועבה כל דא"ל רבי דהכין הוא תועבה פרכה בר קפרא א"ל פרשיה את א"ל תיתי דביתכי תירמי לי נטלא אתת רמיא ליה א"ל לר' קום רקוד לי דאימר לך הכי אמר רחמנא תועבה תועה אתה בה לכסא אחרינא א"ל מאי [2]תבל א"ל כי עניינא קדמאה א"ל עיביד לי דאומר לך עבד אמר ליה תבל הוא תבלין יש בה מי שניא הדא ביאה מן כולהון ביאות אמר ליה ומאי [3]זימה אמר ליה עיביד כי עניינא קדמאה עבד ואמר ליה [ה]זו מה היא לא יכיל בן אלעשה למיסבל קם ונפק הוא ואינתתיה מתמן מאי בן אלעשה דתניא [ו]לא לחנם פיזר בן אלעשה את מעותיו אלא להראות בהן תספורת של כ"ג דכתיב [4]כסום יכסמו את ראשיהם תנא כעין לולינית מאי לולינית א"ר יהודה תספרתא יחידתא היכי דמי אמר רבא [א]ראשו של זה בצד עיקרו של זה והיינו תספורת של כהן גדול: ובדלעת הרמוצה: מאי דלעת הרמוצה אמר שמואל קרא קרקוזאי רב אשי אמר דלעת הטמונה ברמץ איתיביה רבינא לרב אשי [ג]רבי נחמיה אומר דלעת ארמית היא דלעת המצרית כלאים עם היונית כלאים עם הרמוצה תיובתא:

מתני' [ד] [ב]הנודר ממעשה קדרה אין אסור אלא ממעשה רתחתא אמר קונם היורד לקדרה (א) שאני טועם אסור בכל הנעשה בקדרה: **גמ'** תניא [ה]הנודר מן היורד לקדרה אסור ביורד לאלפס שכבר ירד לקדרה קודם שיורד לאלפס מן היורד לאלפס מותר ביורד לקדרה מן הנעשה בקדרה מותר בנעשה באלפס מן הנעשה באלפס מותר בנעשה בקדרה [ג]הנודר מן היורד לתנור אין אסור אלא בפת ואם אמר כל מעשה תנור עלי אסור בכל הנעשים בתנור:

מתני'

רש"י

דכל גריוא דבעינא. כאיזה מדה שאשאלה אקח: **חפייה כופרא.** זיפתו מבחוץ כדי שיחזיק החטים: **ליכיל לי.** ימוד לי: **דרשינא בך.** כלומר שאתה חייב לי: **שפינא חמרא בריקודא דאבוך.** שאביך ירקד: **ובקירקני דאמך.** במזיגתה שאמך תמזוג לי הכוס: **מאי תועבה.** עשו שניהם: **תרמי לי נטלא.** תמזוג לי הכוס כמו אנטל: **תועה אתה בה.** כלומר שמניח את אשתו של היתר ותפס זו של זנות: [ו]**כי עניינא קמא.** תיתי דביתכי תירמי לי ולידיה א"ל קום רקוד לי: [**מאי תבל.** דכתיב] ואשה לא תעמוד לפני בהמה לרבעה תבל הוא (ויקרא יח): **וכי תבלין יש בה.** כלומר יש בביאה זו טעם מבאחרות שמנחת בעלה ונרבעת לבהמה: **זו מאי היא.** ומפרש ביבמות (דף לז:) באיש הבא על נשים הרבה וכן אשה שנבעלה לאנשים הרבה ואינה יודעת מאיזה מהם נתעברה והולידה בת נמצא אב נושא את בתו ואח נושא את אחותו על זה נאמר ומלאה הארץ זמה[ז] כלומר זו מה היא שאין אדם יודע אותה אשה שהוא נושא אם מותרת לו אם לאו: **לא יכיל בן אלעשה למיסבל.** אותו זילותא של רבי לפי שהיה עשיר גדול ולא היה יכול לראות דבר של זילותא מחמיו: **מאי בן אלעשה.** כלומר מנין דהוה עשיר: **תספורת יחידאה.** שאין כמותה: [ח]**פיזר מעותיו.** שהיה נותן ממון גדול לספר שהיה מספר לו כתגלחת של כ"ג: **הרמוצה קרא קרקוזאי.** דלועין של אותו מקום שאינן מתבשלין לעולם יפה: **הטמונה ברמץ.** [ט]עפר של גחלים דלאו תבשיל הוא: **כלאים עם דלעת הרמוצה.** אלמא דהרמוצה לאו טמונה ברמץ אלא שם מקום הוא ומין זרעים הוא: **מתני' ממעשה רתחתא.** היינו דבר שנגמר בישולו בקדרה ואינו אלא מחמשת המינין לאפוקי דבר שאין גמר בישולו בקדירה עד שמבשלין אותו באילפס: **בכל הנעשה בקדרה.** אפילו מבושל באילפס אסור: **גמ' ביורד באילפס שכבר כו'.** הואיל וקודם שמניחו באילפס מבשלו בקדרה והדר מניחו באילפס כן היה מנהגן והוי יורד לקדרה ולפיכך אסור: **מן היורד באילפס מותר ביורד לקדרה.** קודם שירד לאילפס: **מן הנעשה בקדירה.** לגמרי כל בישולו שאינו יורד לאילפס כלל: **מותר בנעשה באילפס.** אע"פ שהיה קודם לכן בקדרה: **מותר בנעשה בקדרה.** בנגמר בקדרה:

מתני'

ר"ן

דיקולא רבה. סל גדול: **חפייה בכופרא.** טח אותו בזפת כדי שלא יצאו החטים מתוך נקבי הסל: **ושחפיה על רישיה.** הפכו על ראשו: **ליכיל לי מר.** ימדוד: **חטים דרשינא.** שהלויתיך. ולבדיחותא קאמר: **בריקודא דאבוך.** שירקד אביך לפני כשאשתה: **ובקירקני דאמך.** שתהא אמך מקרקרת ומזמרת: **מאי תועבה.** דכתיב גבי משכב זכור: **נטלא.** כלי קטן: **תועה אתה בה.** שמניח משכבי אשה והולך אצל זכר: **מאי תבל.** דכתיב גבי אשה הנרבעת לבהמה: **תבלין יש בה.** בתמיה: **מאי שניא הדא ביאה מכולהו ביאות.** כלומר היאך מנחת בן מינה וילך אצל הבהמה: **זו מה היא.** לשון ספק שאין ידוע ממי היא מתעברת: **תספורתא יחידאה.** תספורת נאה: **כנגד עקרו של זה.** מתמלא היה שלא יעלה אחד מן השערות על חבירו: **קרקוזאי.** על שם מקומן: **דלעת ארמית היא דלעת המצרית.** כלומר זו היא דלעת המצרית: **והיא כלאים עם הרמוצה.** אלמא לאו טמונה ברמץ קאמר אלא מין דלעת היא שנקראת רמוצה: **מתני' הנודר ממעשה קדרה אינו אסור אלא במעשה רתחתא.** מפרש בירושלמי[י] איזהו מעשה רתחתא כגון חילקא טרגין וטסני סלת ואורז זריד ועריסן והיינו דקאמר אינו אסור אלא ממעשה רתחתא ונקראת רתחתא על שם שצריך להרתיח ולבשל הרבה: **גמ' שכבר ירד לקדרה קודם שירד לאילפס.** כך היה דרכן במעשה אילפס שהיו מרתיחין אותו בקדרה רתיחה קלה: **מן היורד לאילפס מותר ביורד לקדרה.** קמ"ל דלא תימא כל שהרתיחו אותו רתיחה קלה כמו שירד לאילפס יורד לאילפס מיקרי מפני שהוא מוכן לכך אע"פ שעדיין לא ירד קמ"ל דלא. כך נראה בעיני: **מן הנעשה בקדרה מותר בנעשה באילפס.** משום דנעשה גמר עשיה משמע ומשום הכי מותר בנעשה באילפס אף על פי שכבר ירד לקדרה משום דמ"מ גמר עשייתו לא היה בקדרה: **מן הנעשה באילפס מותר בנעשה בקדרה.** כלומר אף על פי שאמר מכן הורידו באילפס הרי כיון דגמר עשייתו בקדרה היה. כך נראה בעיני: **הנודר מן היורד לתנור אינו אסור אלא בפת.** דסתם יורד לתנור משמע פת. ואם אמר כל מעשה תנור עלי אסור בכל הנעשה בתנור:

מתני'

תוספות

שחייה בופרא. טחו בכיפרא: **דיקולא.** סל גדול: **דרשינא בך.** שהלויתיך ומילי דבדיחותא היה אומר: **ברקודא דאבוך ובקורקני דאמך.** כמו מרקדים ערפיי"ד: **תועה אתה בה.** שמניחין נשותיהן והולכין אצל משכב זכור: **תבלין יש.** בביאה זו משניא הדא ביאה מכל ביאות: **קרי קרקוזאי.** דילועין של אותו מקום שאינו בכלל תבשיל: **דלעת הטמונה ברמץ.** אינו בכלל תבשיל: **כלאים.** מכלל דהרמוצה לא הוי טמונה ברמץ אלא על שם מקום הוא: **הנודר ממעשה קדירה אינו אסור אלא במעשה רתחתא.** דבר שנגמרה בקדירה ואין אסור [אלא] בדבר שנגמר כו': **באילפס** אסור בכל המתבשל בקדירה ואפילו גמרו באילפס: **תנא הנודר מן היורד בקדירה אסור ביורד לאילפס.** אחר שירד לקדירה דיורד לקדירה משמע שירד תחלה לקדירה: **מן היורד [לאילפס] מותר ביורד לקדירה.** תחילה אע"פ שנגמר באילפס דיורד לעולם משמע על שם התחלת ירידתו ולא על שם סופו: **מן הנעשה בקדירה.** משמע הנגמר הלכך מותר היורד לקדירה תחלה ונגמר באילפס: **מן היורד לתנור אינו אסור אלא בפת.** דלא איקרי יורד בתנור אלא פת בלבד: **כל מעשה תנור עלי אסור בכל הנעשה בתנור.** נ"ע דמשמע דהחילוק בין יורד למעשה ואמאי תנא כל מעשה א"כ ברישא ליתני כל יורד:

מסורת הש"ם

א) [יבמות לז:], ב) סנהדרין כב., ג) כלאים פ"ה מ"ה [במשנה דכלאים ליתא ועיין היטב בר"ש פ"ה דכלאים מ"ב מה שהביא בשם ירושלמי ותוספתא כאן בסוגיא דהכא ר' נחמיה אומר דלעת מצרית כלאים עם הרמוצה תיובתא], ד) [פליאה כי כלל המשנה הלזה כבר שנויה במשנה דלעיל מט. ובעל ברכת טעום איתרמי במשנה דלעיל והעיקר משנה מסודר הכא וכן נראה מתוך פירוש הר"ן או דמלת מתני' ומלת גמ' נדפס הכא בטעות אלא שכל דברים הללו הנודר ממעשה קדירה וכו' עד בכל הנעשה בקדירה פיסקא הוא ברם בשינויי פירושי רש"י במתני' דלעיל מט. ומה שפרש"י הכא במכוון אחר צריך פנים], ה) [תוספתא פ"ג ע"ש], ו) [נ"ל אחר ד"ה מאי תבל], ז) [ויקרא יט], ח) [נ"ל לפני ד"ה תספורת], ט) נ"ל אפר יעב"ץ, י) [פ"ו ה"ג].

◆

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת זָכָר מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה עָשׂוּ שְׁנֵיהֶם מוֹת יוּמָתוּ דְּמֵיהֶם בָּם: ויקרא כ יג
2. וּבְכָל בְּהֵמָה לֹא תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְטָמְאָה בָהּ וְאִשָּׁה לֹא תַעֲמֹד לִפְנֵי בְהֵמָה לְרִבְעָהּ תֶּבֶל הוּא: ויקרא יח כג
3. עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֵּה אֶת בַּת בְּנָהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ לֹא תִקַּח לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ שַׁאֲרָה הֵנָּה זִמָּה הִוא: ויקרא יח יז
4. וְרֹאשָׁם לֹא יְגַלֵּחוּ וּפֶרַע לֹא יְשַׁלֵּחוּ כָּסוֹם יִכְסְמוּ אֶת רָאשֵׁיהֶם: יחזקאל מד כ

◆

מוסף רש"י

זו מה היא. לשון ספק (יבמות לז:). **בן אלעשה.** חתנו של רבי היה ונתן ממון ולמדו לו אותה תספורת (סנהדרין כב:). **כסום יכסמו את ראשיהם.** כסוספת הוא ספדירן נקטולה, ראשו של זה לצד עיקרו של זה, כך שמעתי משמו של ר' מנחם ז"ל ויתכן לפרשו לשון מלת דבר השוה, לא גוזה ראש ולא גידול שער אלא במדה שוה אמולי"ר בלע"ז (יחזקאל מד כ). **לאלפס.** קערה (ביצה לב.).

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"ה מהל' כלי המקדש הל"ו:

ו ב ג מיי' פ"ט מהל' נדרים הל"ז טוש"ע יו"ד סי' רז סעי' ב:

◆

הגהות הב"ח

(א) משנה שאיני טועם:

◆

פירוש הרא"ש

דיקולא רבה וחפייה כופרא. לקח סל גדול וחפהו כופר: ליכיל לי מר. ימדוד: בריקודא דאמך ובקרקני דאבוך. שתהא אמך מרקדת לפני ואביך מכרכר: תירמי לי נטלא. תמזוג לי הכוס: תועה אתה בה. שמניחין נשותיהן והולכין אחר משכב זכור: תבלין יש בה. טעמה עליו ביאה מגונה של בהמה: כסום יכסמו את ראשיהם. כסוספת הוה שראשו של זה כנגד עיקרו של זה ובכ"ג איירי מדכתיב בקרא ויין לא ישתו כל כהן מכלל דהך לאו בכל כהן איירי ועוד דבריש' כתיב וראשם לא יגלחו והיינו בשאר כהנים: קרא קרקוזאי. דלועין של אותו מקום: ובדלעת הרמוצה. דלעת הטמונה ברמץ כל דלעת הטמונה ברמץ נקרא דלעת הרמוצה: כלאים עם הרמוצה. אלמא מין בפני עצמו הנקרא כן על שם שמאותן המינין רגילין לטמון ברמץ אבל שאר מיני דלועין אינם נקראים כן אפי' אם טומנין אותן ברמץ: (מתני') שכבר ירד לקדירה קודם שירד לאילפס. שמבשלין אותו קצת תחלה קודם שמטגנין אותו באילפס: מן היורד באילפס מותר ביורד לקדירה. כי היורד לקדירה אין דרך לתתו באילפס ויש מפרש אפי' אם אחר כך נתנוהו באילפס כיון שירד תחלה לקדירה כי היורד לאילפס משמע שתחלת ירידתו לאילפס: מן הנעשה בקדירה מותר בנעשה באילפס. אע"פ שירד לקדירה תחלה כי הנעשה בקדירה משמע שנגמר בקדירה: מותר בנעשה בקדירה. אפילו ירד לאילפס תחלה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones